

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke

Štev. 81.

V Ljubljani, četrtek dne 18. oktobra 1917.

Leto I.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan, popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica, št. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 15.—, za pol leta K 7.50, za četrt leta K 4.25, za mesec K 2.50. Za pošiljanje celoletno K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Poštne stroške plačuje naročnik. Mesečne po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserti: Enostopni peti vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslane vrstice po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Dr. Henrik Tuma:

Češki spor.

Položaj češke dežele in češkega naroda je eden najmenjše v Evropi. Pravijo: »Kdor ima gospodstvo Češke, je gospod centralne Evrope«. Važnost češkega vprašanja naravno sili v ospredje sedaj, ko se imajo v kratkem poravnati veliki narodnostni spori evropejski. Odločilen pa je položaj Čehov za notranjo politiko avstrijsko. Prava usoda drž. zbora je češko vprašanje (Kn. Lichtenstein v »Neues Oesterreich« 2, 1916.) Čehi so poleg Madjarov in Slovencev-Hrvatov edini narod v Avstriji, ki prebiva izključno v mejah avstrijske države in nima izven njenih mej delov lastnega naroda, ki bi prihajali politično v poštev. Po svojem političnem in gospodarskem stanju prihajajo Čehi še posebej v poštev zaradi podobnega položaja slovenskega ljudstva. Češka politika je dejansko od konstitucionalne dobe naprej vedno močno vplivala na slovensko politiko. Enako močni pritisk nemštva na Čeha in Slovence jih je storil politične sobojevnike. Slovenska javnost je vsled tega vedno sledila s posebno pozornostjo javnemu življenju češkega naroda. A tudi slovensko delavstvo je izkazalo češkemu gibanju vso pozornost in simpatijo, kajti razmere v avstrijski socialni demokraciji sploh so se posebno evidentno odražale v razmerju češke z nemško socialno demokracijo.

Ko se je leta 1905 jelo razvijati stremjenje češke socialne demokracije po neodvisnosti od centralistične organizacije na Dunaju in ko je prišlo do ločitve, najprej strokovnih organizacij, potem razdvojitve državnozbornske frakcije in končno razločitev vsega političnega gibanja češko-slovenske socialne demokracije od nemške in z njo združenih narodnostnih odsekov, je tudi slovenska socialna demokracija razpravljala precej intenzivno o češkem separatizmu ter se je z njim bavila leta 1912 na svojem strankinem zboru, na katerem je bil prisoten kot zastopnik češkoslovenske separatistične socialne demokracije dr. Šmeral, ki je skušal opravičevati češko stališče in pokazati potrebo samostojnega nastopa ne-le češko-slovenske socialnodemokratične stranke, ampak tudi drugih narodnostnih skupin, posebno slovenske socialne demokracije.

Internacionala socialne demokracije je po vplivu odločujočih činiteljev nemške socialne demokracije obsodila češko separatistično gibanje in slovenska socialna demokracija je iz razlogov avstrijske taktike na svojem strankinem zboru 1912 izrekla nad češkim separatizmom obžalovanje. Slovenska socialna demokracija je takrat poudarjala neobhodno potrebo enotnosti in internacionalnosti vsega strokovnega gibanja iz stvarnih razlogov, ker je socialnodemokratični razredni boj proti kapitalizmu sploh le mogoč potom enotne internacionalne organizacije. Če tudi je morala slovenska socialna demokracija priznavati, da je nemška socialna demokracija centrala v Avstriji v marsičem bila krivična proti nenemškim strokovnim organizacijam in da je to bilo treba še posebej poudarjati glede čeških strokovnih organizacij, ki so bile poleg nemških ne-le najmočnejše, ampak so očitno kazale dovolj lastne moči za samoupravo

strokovnih organizacij češkega delavstva. Slovenska socialna demokracija je bila zase sicer prešibka zahtevati polno samoupravo, je pa brez drugega priznavala vsakega narodnostnemu oddelku pravico po samoupravi, grajati pa je morala popolno ločitev čeških strokovnih organizacij od avstrijskih zaradi pretečega razpada avstrijske internacionalne.

Obnašanje nemške socialne demokracije je bilo prav posledica tesne družitve strokovnih organizacij s političnimi. Tako je prišlo, da je nemška državnozbornska frakcija kratko in malo postavila češko frakcijo pred dveri, kar je povzročilo ločitev politične organizacije češke od skupne avstrijske. Posledica te izločitve najmočnejše politične frakcije socialne demokracije poleg nemške je bil razpad avstrijske internacionalne. Veriženje strokovnih, gospodarskih in političnih organizacij se je pokazalo ob češkem separatizmu za celokupno stranko skrajno kvarno.

Nada, da je cepitev avstrijske socialne demokracije le mimoideča in se ista poravna ob prvi priliki potrebe skupnega nastopa, je slovensko socialno demokracijo zadrževala, da na svojem strankinem zboru ni zavzemala načelnega stališča v lastni stranki resno izpregovoriti zaradi razmerja v avstrijski internacionali in da bo tudi slovenska socialna demokracija pri strokovnih organizacijah morala pričeti delati na samoupravo, pri politični organizaciji pa zahtevati ono samostojnost, kakor ji je bila zajamčena v brnskem programu že leta 1899.

Balkanska vojna je potisnila od leta 1912 naprej vsa domača vprašanja in deloma tudi splošno notranjo politiko v ozadje. Velika svetovna vojna je zalotila vsled tega avstrijsko socialno demokracijo deljeno in dezorijentirano. Največji del krivde zadene pri tem nemško socialno demokracijo, ki si je od ustanovitve skupne avstrijske stranke od leta 1889 naprej prisvajala vodstvo splošne avstrijske socialno demokratične politike. Iz tega razloga samega je ona v prvi vrsti odgovorna za neznosne posledice, ki so nastopile vsled češkega separatizma in so za svetovne vojne leta 1914 vplivale naravnost uničujoče na celokupen razvoj in položaj socialnodemokratične stranke v Avstriji. Za to pribijemo takoj, da v nemški socialni demokraciji ni vladal samozavesten, dovolj močen internacionalen duh. Že najgušnejši absolutizem z izbruhom vojne bi moral osvestiti najmočnejšo socialnodemokratično stranko, da bi se otrsela malenkostnih pomislekov, ter združila v skupno obrambo vse dele avstrijske internacionalne. Avstrijski absolutizem se je po 4. avgustu 1914 kazal proti socialni demokraciji sicer precej indiferentnim ter je planil z vso brutalno silo na nacionalistične slovenske stranke. Za to bi nemška socialna demokracija, če tudi ne bi mogla nastopiti odkrito kot voditeljica internacionalnega gibanja, vendar lahko stopila po svoji državnozbornski frakciji v dotiko z ostalimi frakcijami ter dala stranki ves drug pravec, da bi se ne godilo to, kar se je, ko je popustila vajeti in se izrekla za zgolj nemško socialnodemokratično politiko.

Tako je avstrijska socialna demokracija stala avgusta 1914 taktično razbita in vsled glasovanja nemške socialne demokracije 4. avgusta 1914 preplašena, brez

političnega cilja. Kot posledica te razbitosti ob absolutizmu in policijsstvu v Avstriji se je moral pojaviti oportunizem. Zato smemo pribiti, da je oportunizem zavladal ne morda samo med češko socialno demokracijo, marveč enako in celo še bolj med nemško, in da je ta oportunizem dobil viden izraz v nemškem, italijanskem in češkem časopisju. Slovenska socialna demokracija je imela le srečo, da ji je policijsko oblastvo odvzelo edino glasilo in jo obsodilo na molk. Vse izgovarjanje nemške, italijanske in češke socialne demokracije na neko posebno vojno psihologijo je prazno. Članek »Auf nach Paris!« v Arbeiterzeitungi bo pač vedno sramota avstrijskega socialnodemokratičnega internacionalizma! (Dalje prih.)

Lakota in izgredi v Plznu.

Poslanec dr. Lukavsky je izročil v poslanski zbornici interpelacijo na ministra za notranje zadeve o dogodkih, ki so se izvršili 13. in 14. avgusta v Plznu. Interpelacija poudarja pred vsem, da so bili ti dogodki posledica lakote. Kljub vsem nastopom poklicanih faktorjev pri oblastih ni dobilo mesto redne aprovizacije. Razjarjenost ljudi je dobila seveda nato duška v nasilnih izgredih. Mestna policijska straža, intervencija orožništva in vojaštva, vsi skupaj niso mogli preprečiti, da so razbili ljudje 13. in 14. mnogo šip in da so oplenili 70 trgovin in kavarn. Žrtev teh izgredov je postala tudi 19 letna Marija Schwarzova, katero je slučajno zadela krogla nekega vojaškega oddelka. Trgovci cenijo svojo škodo na 1,800.000 K in zahtevajo od vlade odškodnino. Interpelacija pravi dalje: »Na mesto pričakovanih živil je dobil Plzen naglo sodbo, proklamirano 14. avgusta nad civilnim prebivalstvom in pozneje razširjeno tudi na vojaške osebe. Naglo sodbo so razveljavili 29. avgusta in ves čas ni bil nihče obsojen po nagli sodbi. Interpelacija pravi ob sklepu, da aprovizacijske razmere v Plznu še vedno niso urejene in če nastopi najmanjši nered v aprovizaciji, pride do novih izgredov.

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 17. oktobra (Kor. ur.) Na vzhodnem bojišču in v Albaniji je na nekaterih krajih narastlo bojno delovanje. — Italijansko bojišče: V odseku sv. Gabrijela smo zopet zavrnili italijanske napade. — Šef generalnega štaba.

Nemško vojno poročilo. Berlin, 17. oktobra. (Kor. ur.) Zapadno bojišče: Arm. sk. prestol. Ruprehta Bavarskega: Včeraj je naraščal artiljerijski boj v Flandriji do precejšnje sile. Razen poizvedovanih bojev ni bilo nobenih infanterijskih podjetij. — Na drugih frontah zapadnega bojišča je bilo na nekaterih krajih živahno artiljerijsko delovanje. Sestrelili smo deset sovražnih letal in en balon. Naši letalci so iznova napadli Dänkirchen. Bombe, ki so jih metali, so povzročile požare. Kot povračilo za sovražne letalske napade na odprta nemška mesta smo včeraj napadli Nancy z bombami, ki so povzročile velike požare. — Vzhodno bojišče: Na polotoku Sworbe se je sovražnik še upiral. Včeraj

smo premagali. Otok Oesel je sedaj popolnoma v naši posesti. Naš plen narašča. Včeraj smo dobili nad 1100 njetnikov. Naše pomorske bojne sile so imele boje severno od otoka Oesel in v zalivu Rige z ruskimi topovskimi ladjami in rušilci. Boji so potekali za nas ugodno. Ne da bi imeli izgube, smo prisilili sovražne ladje, da so se vrnile. Pomorska letala so obmetavala Pirnavo z bombami, ki so povzročile velike požare. — Na vzhodnem bojišču na kopnem in v Macedoniji nobenih posebnih dogodkov. — Prvi gen. kv. mojster: von Ludendorff.

Vpliv nemške ofenzive na Ruskem.

Iz vojnoporočevalskega stana poročajo: »Berner Journal« poroča iz Petrograda: Ko so izvedeli v Petrogradu o zavzetju otoka Oesel, je zbudila ta vest veliko skrb. Generalni štab in ministrstva pripravljajo vse potrebno, da preprečijo ofenzivo proti Petrogradu. Položaj smatrajo za zelo resen, a vendar ne za obupen, ker Petrograd še ni direktno ogrožen. Med prebivalstvom je izbruhnila panika. Neštevilno ljudi odhaja v srednjo Rusijo. Razširjajo se najbolj pesemistične vesti. Vsi uradi zapuščajo zato Petrograd.

Troelstra o miru.

Iz Stockholma poročajo, da izidejo že naznanjeni mirovni pogoji holandsko-skandinavskega pripravljalnega odbora za mednarodno socialistično konferenco v prihodnjih dneh. Troelstra se je izrazil, da je novo podaljšanje vojne zelo otežkočilo vse delo za mir. Pred štirimi meseci bi bili lahko sklenili mnogo bolj ugoden mir s centralnimi državami kakor sedaj. Upravičena je bojazen, da postane ruska revolucija prva žrtev podaljšanja vojne.

Politični pregled.

= **Poljski vladarski svet.** Cesar Karl je poslal generalnemu guvernerju v Lublinu grofu Szeptyckemu naslednje pismo: Ljubi grof Szeptycki! V soglasju s prevzvišenim zaveznikom, nemškim cesarjem, imenujem v zmišlu členu I. patenta z dne 12. septembra 1917 glede državne oblasti v kraljestvu Poljskem nadškofa metropolita varšavskega Aleksandra pl. Kokowskega, mestnega predsednika varšavskega kneza Zdislava Lubomirskega in veleposestnika v Maluszynu Josipa pl. Ostrowskega za člane vladarskega sveta v kraljevini Poljski ter Vas pooblašča, da izvršite ta čin skupno z nemkim generalnim guvernerjem.

= **Izvoz živil iz Galicije v Nemčijo.** Lvovski časopisi objavljajo obširna poročila o izvozu živil v velikih množinah iz Galicije v Nemčijo. Poljski klub se pozivlje, da proti takemu izstradanju Galicije stori pri vladi energične korake.

= **Deželni odbor gališki se vrne danes po triletni odsotnosti zopet v Lvov.** Gališki namestnik general grof Huyn se je včeraj preselil iz Krakova v Lvov.

= **Poljski glas o stališču Nemčije.** Poljsko časopisje živahno razpravlja o stališču Nemčije glede mirovnega vprašanja, oziroma o zadnjih vladnih izjavah v nemškem rajhstagu. Uplivno poljsko glasilo »Czas« piše: Če bi nemški parlament vstrajal na svojem stališču ter v slučaju nadaljnje abstinence državnega kanclerja izrekel temu svoje nezaupanje, bi se notranji konflikt v Nemčiji, ki ima sedaj že resno obliko, v svojem nadaljnjem razvoju razširil na celo nemško državo. Aneksionistična agitacija Vsememcev in trdovratno molčanje državnega kanclerja o belgijskem vprašanju otežujejo vsak poskus mirovnega posredovanja in dajejo Angležem povod, da še nadalje vstrajajo v vojnem razpoloženju. Demokratizacija Nemčije ali vsaj uvedba parlamentar-

nega sistema v Nemčiji bi bil važen faktor za skrajšanje vojne. Če se v Nemčiji posreči, napraviti konec vsenemški blaznosti, potem nemškemu ljudstvu ne bo težko, ustvariti take pogoje za mir, ki bi odgovarjali časti in zmagam centralnih držav.

= **Reforma volilne pravice na Ogrskem.** Minister za volilno pravico na Ogrskem, dr. Vaszonyi, je izgotovil predlogo reforme volilne pravice na Ogrskem. V državni tiskarni se je natisnilo 50 iztisov te predloge ter se je prvi eksemplar predložil kralju. Načrt volilne pravice pride na dnevni red prihodnjega ministrskega sveta. Glavna načela reforme so naslednja: Volilno pravico ima vsak ogrski državljani, ki je star 24 let ter zna čitati in pisati. Izjema glede starosti je dovoljena le glede imejiteljev Karlovega križa. Volilna pravica je enaka in večinoma tudi tajna. Pri osebah, ki ne znajo čitati in pisati, odloča cenzus na ta način, da dobi volilno pravico tisti, ki plačuje vsaj 20 K državnega davka. Volilno pravico dobe v gotovem oziru tudi ženske, ker se podeli volilna pravica ženskam, ki si pridobe diplom ali pa so vsaj dovršile štiri razrede meščanske šole. V vseh mestih z lastno jurisdikcijo, v mestih z urejenim magistratom, nadalje v občinah z večjimi industrijskimi podjetji bo tajno glasovanje. Prepovedano je vsako pogoščenje volilcev. Skupno število volilcev bo znašalo približno 4 milijone ter se v primeri s sedanjim številom zviša za približno 65 odstotkov.

= **Vojni cilji entente.** Kerjenskega glasilo »Djen« poroča, da se konferenca ententnih držav za določitev vojnih ciljev sestane dne 10. novembra v Londonu. Rusijo bodo zastopali Tereščenko, Čereteli in knez Trubeckoj. Londonska konferenca bo poskušala, da mirovni program centralnih držav, v kolikor bo znan dotlej, z mirovnim programom ruske demokracije in z Wilsonovim programom ter z vojnimi cilji Francije in Italije spravi na enotno podlago, na kateri bi se mogla pričeti resna pogajanja za dosego miru. Najnovejše izjave centralnih držav se bodo v Londonu resno pretresale, v koliko bi mogle zagotoviti iskreno razpoloženje za mir. Konferenca bo razpravljala tudi o končnem odgovoru na papeževo mirovno noto. Glasilo Kerjenskega povdarja, da bo Rusija z vsemi sredstvi delovala za dosego splošnega miru. Med ententnimi vladami se razpravlja sedaj o vprašanju Alzacije-Lorene.

= **Masaryk v Petrogradu.** Moskovska »Gazeta Polska« poroča, da je prof. Masaryk odpotoval v Petrograd, kjer je imel z vodjo vsepoljske stranke v Rusiji, prof. Stanislavom Grabskim, dolgo konferenco v zavezi postopanja Čehov in Poljakov v sedanjih vojni.

= **Nemški ataše v Madridu odpoklican.** »Echo de Paris« poroča iz Madrida, da je nemški vojaški ataše odpoklican iz Madrida. Pred kratkim je nek na Španskem interniran nemški podmorski čoln ubežal iz internacije. S to afero je baje v zvezi odpoklicanje nemškega vojaškega atašeja iz Madrida.

Kaj se godi?

„Neue freie Presse“, „Reichpost“ in „Pester Lloyd“, torej listi, ki so poluradni, objavljajo z vsemi znaki poluradnosti senzacionalno poročilo. „Neue freie Presse“ pod naslovom „Mirovna akcija prekinjena“, „Reichspost“ jo je krstila „Odklonitev mirovne akcije“. „Pester Lloyd“ pa ji je dal napis „Kaj mora sedaj priti...“

„Po mnenju tukajšnjih diplomatičnih krogov se je vsled zadnjih izjav Lloyd Georgea, Asquitha in Ribota mirovna akcija centralnih držav zaenkrat prekinila. Aliiranci so mirovne ponudbe centralnih držav formalno odklonili in tako je nastal od grofa Czernina predvideni položaj, da je majhna skupina majhnega števila mogočnejšev v nasprotju z razpoloženjem mas, katere zahtevajo mir, ki pa svojega mnenja doslej še niso mogle izreči, odklonila našo

mirovno ponudbo. Počakati je treba, da ljudsko razpoloženje to majhno skupino pomeče s površja. Mi smo v vojaškem oziru močni in tudi v gospodarskem oziru se mora naš položaj smatrati kot ugoden. Sedanje stanje naše preskrbe pomenja višek naših vojnih žrtev, imamo pa popolno garancijo državnih faktorjev, da pod sedanjo izmero omejitve naših življenjskih potreb nikakor ne bo treba segati. Nasprotno pa bo pri ententi v kratkem nastala gospodarska beda, ki bo veliko hujša, kakor sedanje pomanjkanje prebivalstva centralnih držav, ker bo ententa, ki je itak že zelo navezana na uvoz, vsled naraščajočega pomanjkanja ladij trpela v vedno večji meri vsled pomanjkanja živil in surovin. Vsled odklonitve naših mirovnih ponudb so nastopile same po sebi one okoliščine, pod katerimi je grof Czernin govoril o reviziji naših vojnih ciljev. Te besede vlada še ni izgovorila, a dejstva jo že uveljavljajo.“

Omenjeni trije listi, ki so priznana glasila našega vnanjega urada, se smatrajo za upravičene, da po svoji volji naznanjajo izpremembo, da torej razpolagajo z usodo milijonov prebivalstva. Po vsem svetu imajo narodi priliko, da slišijo in da vedo, kaj se godi. Pri nas so trije časopisi osmelijo človeštvu vtepati mnenje, da je nastopil preobrat, ki podaljša vojno; službena mesta in poklicani faktorji pa moljče in puščajo ljudstva v nejasnosti o tem, kam nas vodijo.

Državni zbor.

Na Dunaju, 17. oktobra.

Zbornica je nadaljevala debato o dobavi mesa in slanine. Poslanec dr. Hofmann von Wellenhof je govoril o skrajno slabih aprovizacijskih razmerah na Štajerskem. Na teden dobi vsaka oseba po 4 dekagrame masti, torej tako malenkostno izmero, da ne prihaja niti v poštev. Dežela sama ne more dobaviti dovolj živil zaradi neprestanih rekvizicij, ki so na Štajerskem posebno obilne. Štajerska potrebuje 311.000 kg masti, ako bi karte za mast v polni meri honorirali. Ali skoraj nikdar se ne doseže tega. Vlada naj nakupi mast na Ogrskem, čeprav so cene tako visoke, in naj jo oddaja mast po maksimalnih cenah. Diferenco naj pokrije iz razpoložljivih fondov.

Drugo čitanje proračuna.

Poslanci Teufel, Hummer in tovariši Schreiter in tovariši predlagajo sledeče dopolnilno k začasnemu proračunu: V § 4 naj se dostavi: Vlada se poblašča, da pripravi one zneske, ki so potrebni, da se povišajo državnim uslužbencem s 1. januarjem 1918 doklade za 50 odstotkov in da izplača prve tri obroke tega povišanja za januar, februar in marec vnaprej 1. januarja 1918.

Poslanci Teufel, Hummer, d'Elvert in tovariši predlagajo dopolnilo, naj da vlada deželam 60 milijonov kron predujma, da se zvišajo draginjske doklade učitelstvu na ljudskih in meščanskih šolah za leto 1917.

Finančni minister baron Wimmer opozarja na veliko važnost, da se dovoli začasni proračun, ki zatheva tudi nov kredit v znesku 9 milijard kron. V bližnjih tednih se prične podpisovanje 7. vojnega posojila. Vojna posojila so edina sredstva, da se omeji promet bankovcev. Glede sklepa finančnega odseka, naj izda vlada državnim uslužbencem 100 milijonov kron za podpore, omenja minister, da je določenih v načrtu že 560 milijonov za draginjske doklade drž. uslužbencem. Od teh 560 milijonov pride 240 milijonov na uslužbence državnih železnic. Načelno ni vlada proti današnjemu predlogu, da se izplača s 1. januarjem 1918 trimesečna draginjska doklada vnaprej. Natančna razprava o proračunu je zelo umestna in prosj, naj se prične kmalu z razpravo o rednem proračunu.

Nato govori zastopnik Kočevja, prof. Barbo in pravi, da pot, ki so jo izbrali Slovenci ne odgovarja zastopstvu naroda, ki se pogumno in zvesto bori. Slovenski

kmet nima niti najmanjšega poželenja po samostojni slovenski ali celo jugoslovanski državi. Kako si pa predstavljajo Slovenci uresničenje jugoslovanske države? Ali morda mislijo, da napove avstrijski cesar ogrskemu kralju vojno, zato da se uresničijo njihove želje? Svoje utopije postavljajo le zato, da dosežejo nacionalno avtonomijo. Dokler vztrajajo na dosedanjih poti, dokler ne vemo natančno, kaj razumevajo pod nacionalno avtonomijo, toliko časa jim mora odgovoriti prav odločno vsak Nемец: Ne!

Predsednik dr. Gross odgovarja na vprašanje poslancev Zahradnika in Prokeša, ker se je zatrlo poročilo o dogodku na večerajšnji seji, ko je zaklical nek obiskovalec galerije, naj deluje zbornica za mir. (Tudi v našem listu je bilo včeraj konfiscirano poročilo o tem dogodku. Včerajšnja Tagesspošta ga prinaša obširno. Op. ur.) Predsednik pravi, da so od različnih stvari prav zelo napihnil ta dogodek in je moralo zato državno pravdnjstvo konfiscirati to poročilo. Oblasti so namreč mnenja, da je s takimi poročili ogrožena vojaška situacija države. (Želja po miru je pa res nekaj novega v četrtem letu vojne in sovražniki najbrže mislijo, da je med avstrijskim prebivalstvom navdušenja za vojno prav na vrhuncu. Ali so smešni ti gospodje. Op. ur.)

Prihodnja seja jutri.

V odseku za državne nastavlence je predlagal posl. Waber, naj poviša vlada draginjske doklade svojih nastavlencev za 100 odstotkov. Posl. sodrug Forstner predlaga resolucijo, naj se razveljavi prepoved za možitev pisarniških in poštnih oficiantk. Posl. Ravnikar predlaga, naj se prizna draginjska doklada tudi onim državnim nastavlencem, ki dobivajo nezgodno rento. Vsi ti predlogi so bili izročeni pododseku.

V Poljskem klubu je bil odklonjen z 2 glasovi predlog posl. Witosa, naj glasuje klub proti začasnemu proračunu. Min. predsednik se še vedno pogaja s Poljaki.

Odposlanstvo iz poslanske in gosposke zbornice je bilo pri min. predsedniku zaradi bednega položaja učiteljstva. Min. preds. je obljubil, da dovoli vlada 60 milijonov kron za draginjske doklade učiteljstvu.

Minister za deželno brambo je odgovoril na vprašanje Poljakov, Unio latine in Ukrajincev glede **posebnega odloka vojnega ministra, da se ne smejo uvrščati vojaki nemške narodnosti v gotove oddelke pri soški armadi.** Minister pravi, da povzroči ta odlok eksplozija na Steinfeldu 17. julija!! Zaradi te eksplozije je bilo namreč potrebno, da se poviša stražni kontingent na Steinfeldu in za to stražno službo so prihajali v poštev le vojaki nemške narodnosti, ki se lahko razgovore s prebivalstvom. Minister prosi, naj se ne razpravlja o tej zadevi v plenumu zbornice, ker bi to škodovalo vojnim interesom. Odločno nastopa proti trditvi, da se čete nemške in mažarske narodnosti bolj ščitijo kakor druge narodnosti. Pravi, da prebivalstvo nemške narodnosti ni pri krvavih izgubah sedanje vojne na zadnjem mestu.

Dnevne beležke.

— **Ljudje prezebajo!** Dan na dan dobivamo obvestila iz delavskih krogov, da nimajo niti drv niti premoga. Mestni magistrat je tudi že opozoril na to, da elektrarna in plinarna morda ne bosta mogli delovati v zimskih mesecih redno, ker ni dovolj premoga. **Kakor v zasmeh vsemu temu pomankanju naznanja nemško gledališče, da otvori sezijo 23. oktobra!** Dokler ni zagotovljeno kurivo prebivalstvu, toliko časa bi

morali prepovedati otvoritev gledališča. Koliko luči bo šlo večer za večerom, koliko premoga se bo porabilo za ogrevanje velikega gledališča. **To je naravnost brezvestno postopanje poklicanih faktorjev, da puste prezebati na tisoče revnih, ki nimajo zvez, da bi dobili po cele vozove premoga in ne denarja, da bi preplačali drva oderuhom, na ljubo peščice ljudi, ki ne morejo biti brez zabave.** V imenu mnogoštevilnih delavskih družin zahtevamo, da nastopi mestni magistrat tako energično, kakor nastopa budimpeštanski magistrat, ki je brez vseh ozirov prekontroliral zaloge kuriva pri bogatih in našel na stotine centov premoga, s katerim so bili ti preobloženi, in ga razdeli med revno, prezebajoče ljudstvo. Prav zadnji čas je, da se ukrene kaj v tej zadevi, da ne pride do neljubih posledic.

— **Vojna prodajalna v Gosposki ulici.** Matere, ki dobivajo mleko v vojni prodajalni v Gosposki ulici nam sporočajo, da vlada v tej prodajalni silni nered in da postopa gospa prodajalka silno samovoljno. Mleko prihaja v Ljubljano dopoldne ob 9. in 11. Doslej so ga dobivale matere takoj; sedaj pa je napovedala gospa prodajalka, da ga bodo dobivale šele od 3. do 4. popoldne. Ta ukrep je napravila povsem samovoljno, češ da hoče biti ona opoldne prosta. Da je kontrola glede množine mleka od strani občinstva nemogoča, je določila omenjena gospa, naj se poslužuje voznik mleka v stranskega vhoda. Mleko se potem pri zaprtih vratih deli v posode, ki jih protežiranci odnašajo, kadar druge stranke odidejo. Ostalo mleko se potem porazdeli strankam, ki so pa (kljub prošnjam na merodajnih mestih) še vedno izpostavljene dežju, mrazu in burji, akoravno bi bilo v prodajalni dovolj prostora tudi za stranke. Pri nalivanju mleka se večkrat pcedi nekaj tekočine po posodicah strank v ono posodo, iz katere se mleko zajema. Te posodice so dostikrat zelo nesnažne, zlasti one, ki jih donošajo čakajoči otroci, ki jih mečejo po blatu ali sedé na njih. Če je taka stranka prva na vrsti, je potem ponesnaženo vse mleko, kar je gotovo zelo higijenično, zlasti ker uživajo to mleko večinoma dojenčki. Matere prosijo, naj ukrenejo takoj poklicani faktorji vse, da se napravi red v tej prodajalni, naj pouče prodajalko, kako je nastopati napram strankam in naj službujočemu stražniku zabičijo, da matere niso pripravene prednet za izbruh njegovih brutalnosti.

— **Obleka za begunce.** Begunci, ki žele za se ali za svoje obleke, naj se zglase na mestnem magistratu v dvorani v spodaj označenem redu in sicer le oni, ki so v razvidnostnih listih vpisani na prvem mestu (družinski glavarji, oziroma pri samcih, oni sami). V soboto, 20. oktobra pridejo na vrsto stranke z začetnimi črkami A—D; v ponedeljek, 22. oktobra stranke z začetnimi črkami E—K; v torek, 23. oktobra stranke z začetnimi črkami L—N; v sredo, 24. oktobra stranke z začetnimi črkami O—S; v četrtek, 25. oktobra stranke z začetnimi črkami Š—Ž in v petek, 26. oktobra zamudniki. Uradne ure so od 8.—1. pop. Vsak družinski glavar mora priti **osebno** ter prinesiti s seboj istovetnostne razkaznice vseh družinskih članov in, ker so te obleke namenjene le najpotrebnejšim beguncem, tudi še potrdilo hišnega posestnika, da imajo osebe, ki pridejo v poštev, le po eno zgornjo in spodnjo obleko. Sedaj dobe oblačilo le one stranke, ki so prišle v Ljubljano že pred 1. avgustom in prošile za begunsko podporo že pred 1. oktobrom t. l. Ostali pridejo na vrsto pozneje.

— Čevljev za begunce sedaj še ni v zalogi.

— **Deželno vlado za Kranjsko** spominjajo, da je skrajni čas, da nastavi najvišje cene za orehe in jedilni kostanj, ker se že pojavlja silno navijanje cen pri teh živilih. Seveda naj bodo te cene take, da odgovarjajo vrednosti blaga in da ne bodo z drugimi živili v tako kričečem nasprotstvu kakor je n. pr. to pri cenah za krompir in repo. Krompir, ki res nekaj izda kot živilo, ima najvišjo ceno 15 K, med tem ko je določena

za repo, ki je pravzaprav sama voda, najvišja cena 35 K. Torej gospoda na delo, da ne bo prepozno in delajte razumno.

— **Dopust s fronte.** V državnem zboru je minister za deželno brambo, general Czapp, odgovoril na interpelacijo poslanca Resela in tovarišev glede periodičnega dopusta za moštvo na fronti. Minister je v svojem odgovoru poudarjal, da vsi poveljniki skušajo kolikor mogoče moštvo na fronti omogočiti primeren dopust, da je pa izmenjavanje moštva v zmislu interpelacije neizvedljivo, ker je vse za fronto sposobno moštvo potrebno za nadomestitev bojnih čet. Vsled stalnega pregledovanja v etapnem prostoru in zaledju pride moštvo sposobno za fronto, itak polagoma k bojnim četam. Če je še kaj za fronto sposobnega moštva v etapnem prostoru, so to izključno profesionalisti ali vojaki s posebnim znanjem, ki jih ni mogoče nadomestiti brez škode za službeni obrat. Želji prebivalstva, da se prizanaša starim vojakom, se je v obsežni meri ustreglo z odpustom letnikov 1865 in 1866 ter s tem, da se letnika 1867 in 1868 uporabljata le v zaledju. Minister je končno izjavil, da je vojna uprava drage volje pripravljena, odpraviti eventualne nedostatke, če se jej nanašajo konkretni primeri.

— **Sava-Jesenice.** V nedeljo, 14. t. m. pop. se je vršilo zelo dobro obiskano člansko zborovanje Kons. društva za Ljubljano in okolico. Predsedoval je sodr. Anton Cugwitz. Poročal je sodr. Anton Kristan. V obširnem govoru je obrazložil poslovanje društva ter pomen Vojne Zveze, ki bo začela v novembru ali decembru poslovati. — Za delegate so bili izvoljeni: Marčič Martin, Krušič Valentin, Ramuš Jožef, Štepanek Franc, Toff Mihael, Gabrijel Franc, Legat Simon, Feletič Simon, Rotar Filip in Wister Jožef — za namestnike: Cegnar Franc, Mertič Ivan, Stanč Jožef, Nunar Ivan, Krepevnik Anton, Volčič Vinko, Kramar Josip, Hafner Peter, Mencinger Ivan, Ambrož Peter. — Pri raznoterostih se je sprejel predlog s Cugwitza in tov., ki se glasi: »Bolniška podpora za leto 1918 naj se zviša na 40 kron (dosedaj 20 kron), ako je član nad 4 tedne bolan in ako je oddal najmanj 2 leti dividendne znamke letno nad 400 kron. — Pogrebna podpora naj se zviša tako-le: ako je že član 5 let v društvu, naj dobe dediči 30 kron, ako je pa član 10 let v društvu naj pa dobe dediči 50 K pogrebne podpore. — O predlogu bo odločal občni zbor.

Iz zgodovine svetovnega rabsodišča.

Nobenega dvoma ni, da polaga danes že tudi Nemčija na svetovno rabsodišče veliko važnost. To sklepamo zlasti iz živahne polemike kanclerjevega lista, ki jo vodi proti trditvi francoskih listov, da je Nemčija tista, ki je na haški konferenci preprečila ustanovitev svetovnega rabsodišča. Očitek ni nov. Odkar se je vršila druga haška konferenca, to je že deset let, ni v Nemčiji nihče zavračal tega očitanja, ne oficijozni listi, ne narodnopravna veda, ker je bila vlada ves čas nasprotnica obveznim rabsodiščem ter je to svoje stališče spremenila šele sedaj in ga v odgovoru na papeževoto noto tudi označila. Prav zato je pa tudi opravičevanje glede na očitek prekasno.

Kanclerjev list pravi, da na haški konferenci niso bile proti obveznim rabsodiščem le Nemčija in nje sedanje zaveznice, marveč tudi Belgija in Švica. Anglija in Amerika sta izdelali načrt za mednarodno pogodbo o ustanovitvi svetovnega rabsodišča, ki pa na konferenci ni bil sprejet, ker so ga navedene države odklanjale. Res je, da so bile poleg Nemčije tudi navedene države proti uvedbi svetovnega rabsodišča. Toda to dejstvo ne opravičuje Nemčije. Zlasti je presenečalo takrat stališče Belgije, ker je belgijski delegat, bivši minister Beernaer kot star boritelj za rabsodišče rajši odšel s konference, ker ni hotel glasovati v zmislu belgijske vlade. Pravijo, da je bil belgijski kralj proti rabsodišču, boječ se, da bi prišlo umazano kongško vprašanje, ki je

